

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ПРОЕКТУВАННЯ ТА ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ З ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

Анотація. У статті визначено педагогічні умови здійснення індивідуального підходу до учнів 5-6 класів у процесі проектування та виготовлення виробів з текстильних матеріалів.

Ключові слова: трудове навчання, учні, індивідуальний підхід, метод проектів.

Abstract. The article defines pedagogical conditions of realization of an individual approach to pupils of 5-6 classes in the process of designing and manufacturing of products from textile materials.

Keywords: work training, apprentices, individual approach, project method.

Постановка наукової проблеми. Як зазначено в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті та Законі України «Про освіту», сучасна школа повинна забезпечувати всебічний розвиток особистості, здатної до постійного пошуку нестандартних способів здійснення будь-якої діяльності, використання досягнень науково-технічного прогресу, самостійного та творчого вирішення теоретичних і практичних проблем. Це вимагає від навчальних закладів створення нових умов для підготовки учнів, які володіють фундаментальними знаннями, розвиненими здібностями, самостійністю і динамізмом у прийнятті рішень та їх реалізації, здатністю до творчої діяльності і самоосвіти. Стосовно трудового навчання такий підхід вимагає врахування особливостей технічного і технологічного світогляду учнів, їх індивідуальних якостей, необхідних для успішної предметно-практичної, перетворювальної діяльності в сфері сучасного виробництва та обслуговування. Отже, мова йде насамперед про переорієнтацію трудового навчання на здійснення індивідуалізації навчального процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема індивідуалізації навчання значною мірою відображена в психолого-педагогічних дослідженнях. Це праці П. Гальперіна, Т. Кудрявцева, Я. Пономарьова, О. Кабанової-Меллер, Н. Тализіної.

Індивідуальним відмінностям особистості присвятили свої праці видатні психологи Б. Ананьєв, Л. Виготський, З. Калмикова, К. Платонов, Б. Теплов, С. Рубінштейн.

Загальні педагогічні основи індивідуального підходу до навчання та виховання учнів розкриті А. Бударним, А. Кірсановим, Є Рабунським, І. Унт.

Окремі аспекти реалізації індивідуального та диференційованого підходів вивчали вчені-педагоги П. Атутов, І. Волощук, О. Коберник, В. Мадзігон, В. Сидоренко, Д. Сметанін, М. Тименко, Д. Тхоржевський та ін.

Питанням теорії і методики навчання обслуговуючої праці присвячені праці Т. Васенка, О. Гнеденко, Л. Денисенко, Н. Знамеровської, Т. Кравченко, В. Харитоновой, Л. Шпак й інших вчених.

Мета і завдання статті. Аналіз наукової літератури засвідчує, що сьогодні не забезпечується необхідний рівень індивідуалізації трудового навчання з урахуванням специфіки змісту його окремих розділів. Відсутні дослідження проблеми індивідуального підходу до учнів у процесі вивчення проектування та виготовлення виробів з текстильних матеріалів.

Перелічені вище факти, а також недостатня підготовленість учителів до врахування індивідуальних особливостей учнів, відсутність методичних розробок і сучасних дидактичних засобів для здійснення індивідуального підходу в процесі проектування та виготовлення швейних виробів зумовили вибір теми статті. Завдання статті – визначити педагогічні умови здійснення індивідуального підходу до учнів 5-6 класів у процесі проектування та виготовлення виробів з текстильних матеріалів.

Виклад основного матеріалу. У різні історичні періоди індивідуалізація навчання здійснювалася з урахуванням конкретних особливостей суспільного розвитку й специфіки освіти.

У педагогічній енциклопедії [1] подано таке визначення: «Індивідуалізація – це організація навчально-виховного процесу, де вибір засобів, прийомів, темп навчання враховують індивідуальну різницю учнів, рівень розвитку їхніх спроможностей до навчання».

Необхідність індивідуального підходу стала особливо актуальною з появою класно-урочної системи навчання. Як відзначає Є. Рабунський, індивідуальний підхід «в умовах класно-урочної системи означає дієву увагу до кожного учня, його творчої індивідуальності» [2].

Аналіз психолого-педагогічної літератури і шкільної практики показав, що проблема індивідуального підходу до учнів залишається актуальною та потребує практичної реалізації на будь-якому етапі навчання у всіх видах діяльності. У дослідників, які займалися проблемою індивідуалізації навчання, немає єдиного чіткого підходу щодо її вирішення.

Ми виділили цінні для подальшого дослідження, з нашої точки зору, теоретичні положення і результати:

- індивідуалізацію необхідно розглядати у застосуванні до змісту навчання;

- під індивідуальним підходом розуміють цілеспрямовану діяльність учителя щодо навчання та виховання кожного учня в умовах класно-урочної системи;

- з метою індивідуального підходу до школярів використовують індивідуалізацію та диференціацію навчальної діяльності. Індивідуалізація навчання спрямована на врахування специфічних індивідуальних особливостей кожного учня всередині групи, класу, а диференціація передбачає врахування подібних типових особливостей груп учнів;

- сутність індивідуального підходу у процесі трудового навчання полягає в урахуванні індивідуальних особливостей школярів в умовах колективних

форм організації навчальної діяльності.

Аналіз змісту діяльності з проектування та виготовлення виробів дав можливість виокремити групи базового навчального матеріалу, які розкривають основи техніки, матеріалознавства, технології, організації та економіки швейного виробництва і проектують зміст відповідної теоретичної та практичної підготовки учнів на доступному для учнів 5-6 класів рівні складності.

Підсумовуючи результати педагогічних досліджень, ми прийшли до висновку, що на уроках трудового навчання є значні можливості та потреба для здійснення індивідуального підходу до школярів. Навчання проектуванню та виготовленню виробів з текстильних матеріалів на уроках трудового навчання буде результативнішим, якщо реалізувати індивідуальний підхід до учнів на основі таких педагогічних умов: вивчення індивідуальних особливостей школярів з урахуванням специфіки змісту навчального матеріалу із проектування та виготовлення виробів з текстильних матеріалів у 5-6 класах; групування учнів залежно від ступеня прояву їх індивідуальних особливостей; застосування комплексу засобів диференційованого навчання на уроках відповідно до виявлених домінуючих індивідуальних особливостей учнів 5-6 класів.

Для успішного здійснення індивідуального підходу на уроках з проектування та виготовлення виробів з текстильних матеріалів доцільний поділ учнів на чотири умовні групи залежно від рівнів їх навченості, наукованості, пізнавального інтересу та творчої активності. Така диференціація полегшує врахування індивідуальних відмінностей школярів і сприяє підвищенню ефективності їх навчання проектуванню та виготовленню виробів з текстильних матеріалів.

Реалізація індивідуального підходу пов'язана з впровадженням у навчальний процес комплексу засобів диференційованого навчання, який включає: проекти різного рівня складності, комп'ютерне забезпечення додатковою інформацією, зображення моделей виробів, комплекти швейних виробів. Розроблений комплекс пов'язує мету, зміст, засоби, форми, методи навчання та сприяє вдосконаленню методики навчання учнів 5-6 класів проектуванню та виготовленню виробів з текстильних матеріалів.

Висновки. Таким чином, результати експериментальної роботи стали підтвердженням висунутого припущення, що ефективність трудової підготовки з проектування та виготовлення виробів з текстильних матеріалів підвищиться завдяки впровадженню педагогічних умов реалізації індивідуального підходу до учнів.

Список використаних джерел:

1. Педагогическая энциклопедия: в 2 т. / Гл. ред.: В. В. Давыдов. – М. : Большая Рос. энциклопедия, 1993. – Т. 2. – 608 с.
2. Рабунский Е. С. Индивидуальный подход в процессе обучения школьников / Е. С. Рабунский. – М. : Педагогика, 1975.